

DELAVSKA POLITIKA

Izhaja dvakrat tedensko, in sicer vsako sredo in vsako soboto.

Oredništvo in uprava: Maribor, Ruška cesta 5, poštni predal 22, telefon 2326.
Podružnice: Ljubljana VII, Zadrugi dom — Celje, Delavska zbornica —
Trbovlje, Delavski dom — Jesenice, Delavski dom. — Rokopisi se ne vračajo.
Ne frankirana pisma se vobče ne sprejemajo. — Reklamacije se ne frankirajo.

Malih oglasov, ki služijo v posredovanje in socialne namene delavstva ter
nameščencev, stane vsaka beseda 50 para. — Malih oglasov trgovskega zna-
čaja stane beseda Din 1.— V oglasnem delu stane petitna enostolpna vrsta
Din 1.50. — Pri večjem številu objav popust. — Naročilna za Jugoslavijo znaša
mesečno Din 10.—, za inozemstvo mesečno Din 15.—. Čekovni račun št. 14.335.

Štev. 60.

Sobota, 29. julija 1933.

Leto VIII.

Dan obračuna bo prišel!

Tako za fašizem, kot za njegove zaveznike.

Ako danes človek nekoliko pazljivejše zasleduje meščansko časopisje, predvsem ono, katero zastopa takozvani katoliški svetovni nazor, potem se mu zdi, da so tisti, kateri bi morali predale tega časopisja polniti z nečem stvarnim, pozitivnim, oživljajočim, popolnoma izgubili samostojnost duha in plovejo za nečem neznanim, boječ se vprašati kam in zakaj?

Tako smo v zadnjem času imeli priliko v »Slovenca« veliko čitati o slabostih in propadanju marksizma. Na drugi strani pa zopet slavospeve »vzhodnemu paktu«, kateremu je pristopila tudi sovjetska Rusija (ki je dala pravzaprav vzpodbudo zanj). Ne dolgo za tem smo imeli zopet priliko čitati članek »Marksizem v zatonu«, ki pravi med drugim, da je edina velika pridobitev marksizma zmagava revolucija v Rusiji (ki se pa lahko obrne baš v obratno smer). Marksizem ni uspel radi tega, ker oznanja sovraštvo med stanov in ker ne sloni na večnostnih resnicah, ki vodijo človeka v nadnaravno življenje. Marksizem v svojih 80 letih ni mogel človeštvu nuditi ono, kar so njegovi početniki postavili kot njegov program. Zato ga razočarani narodi zapuščajo in prehajajo v drugi tabor. V tem smislu daje katoliški »Slovenec« svojemu nasprotniku marksizmu njegov zadnji blagoslov.

Nam, ki razumemo v čem obstoja utemeljenost marksizma in se za njegovo smrt ne bojimo, ker vemo, da bo nastopil kot nujnost radi razkroja sodobne družbe, ne bi bilo treba, da reagiramo na »Slovenčev« pisavo, če ne bi smatrali za potrebno, da se pove vsaj onemu delu našega delovnega ljudstva, kateremu se gospodje okoli »Slovenca« trudijo ubiti v glavo vero o zatonu marksizma, da je ravno nasprotno res.

Če se »Slovenec« pri vsem tem najbolj sklicuje na zlom marksizma v Nemčiji, potem ga smelo vprašamo, zakaj niso voditelji nemškega centra, predvsem dr. Brüning in prelat Kass, ki sta sedela s socialisti skupno v vladi, imela nikdar tako nujne potrebe siliti k Vatikanski sklenitvi konkordata z Nemčijo in se odpovedati političnemu udejstvovanju v državi? Zakaj so ti gospodje šele sedaj postali največji poborniki za svobodo in demokracijo? Zakaj že takrat niso smatrali za potrebno, da svojo duhovščino depolitizirajo? Zakaj so šele ravno pod diktaturo Hitlerja prišli do tega spoznanja?

Naj na kratko odgovorimo. Za časa demokracije v Nemčiji, kateri glavni pobornik je bila socialna demokracija, se jim je zdelo potrebno boriti se za političen vpliv v državi, ker je obstajala nevarnost, da bo sčasoma svoboden in socialno kulturni narod zaprl vzdrževalne vire cerkvi in prepričanju.

Ta nevarnost je obstajala in zato so svoj evangelij obarvali s socialno pravičnostjo in šli med ljudstvo v borbo za svoj obstoj!

Ko pa je bila zmagava kontrarevolucije z nasiljem dosežena in to zopet ravno s pomočjo teh katoliških krogov, ko so videli, da je za nedogledno dobo ljudstvo oropano svojih pravic, takrat ko so spoznali, da je vsa moč »pravice« v nasilju, katero rabi poleg brutalnih moralnih sredstev tudi duhovno pomoč za pod-

Macdonald in Henderson.

Nazori obeh se križajo.

Razni listi poročajo o nesoglasju med Macdonaldom in Hendersonom. Kakor je znano, je ob odstopu delavske vlade deset poslancev delavske stranke z Macdonaldom vred zahtevalo v Angliji »nacionalno« koncentracijo, v kateri je Macdonald ostal predsednik vlade, dočim je Henderson, tedaj zunanji minister, ostal zvest delavski stranki ter stopil v opozicijo. Henderson je pa ostal predsednik razorožitvene konference.

Z ozirom na težkoče na razorožitveni konferenci, je Henderson sam stopil v stik z državniki v njih glavnih mestih ter skušal predvsem spraviti vprašanje razorožitve v Parizu, Rimu, Berlinu in Pragi. Pozneje obišče še nekatere druge države. Zdi se, da je Henderson skušal obenem urediti diference med Francijo in Nemčijo, kar se mu pa zaenkrat še ni posrečilo, ker Francija pričakuje v Nemčiji več pripravljenosti za sporazum, to je, predvsem spravljivo zunanjo politiko in ukinitve oboroževanja.

Na Angleškem so pa po volitvah zmagali z ogromno absolutno večino konservativci. Za predsednika vlade so pa izbrali zopet Macdonalda, ker so vedeli, da imajo sami absolutni vpliv na vladanje in da jim bo Macdonald kot popularna osebnost koristil, ker jim škodovati itak ne more. Politika konservativcev je absolutno anglokapitalistična in se ne strinja s politiko delavske stranke. Macdonald Hendersona doslej ni sprejel, da mu poroča o svojem posredovanju, marveč je Henderson

poročal o svoji misli le državnemu tajniku Edenu.

V torek, dne 25. t. m. je obiskal v Londonu Macdonalda nemški gospodarski minister dr. Schmitt. Razgovarjala sta se o gospodarski konferenci in o političnem položaju. Očividno je torej, da angleški konservativni vladi z Macdonaldom na čelu ne ugaja razvoj političnih dogodkov. Ne diši Angležem vzhodnoevropska politika in še najmanj pa, da bi se dosegel med Francijo in Nemčijo sporazum, ker bi bila s tako politično zvezo precej ogrožena angleška oblast. Edinstvena Evropa bi si tudi gospodarsko, to je, kapitalistično lažje pridobila vpliv v svetovnem gospodarstvu. Zato želi Anglija razcepljeno Evropo in je Henderson, ki hoče doseči sporazum v interesu razorožitve, po nje mnenju na napačni poti.

Razvidno je iz teh dogodkov, da se bližamo novim mednarodnim diplomatskim bojem — za Evropo.

Ženo in hčer socialno demokratičnega župana

so zaprli v Nemčiji.

Türenske ministrstvo je ukazalo aretirati ženo in hčer bivšega soc. dem. župana Worch, ker je Worch emigriral v Prago. Worch se je upiral fašistom ob predaji občine ter so ga fašisti mučili, preden se mu je posrečilo bežati v inozemstvo. Ker je povedal resnico o svojem trpljenju, sta morali žena in hči v ječo.

Lov na sumljive elemente v Nemčiji.

Slaba vest ima velike oči.

Po celi Nemčiji je izvedel fašizem dne 25. t. m. racijo, da zasači in polovi »nevarne« politične elemente, čeprav je zatrl vsakršno politiko. Politična policija in fašistične napačne čete so zasedle vse ceste, postavile vsak avtomobil in kolesarje, da so se osebe z dokumenti legitimirale. Vsako vozilo so natančno preiskali. Enako revizijo so policijski organi izvedli tudi po vseh vlakih. Ob tej priliki so odgnali v zapore zopet mnogo oseb, katerih imena pa še niso objavljena.

Agresivni Hitler. Nemška fašistična vojska je proglasila avstrijske fašistične vojne oddelke za sestavni

jamljenje človeškega duha, takrat pa je čudom čudo njihova potreba po političnem udejstvovanju v državi prenehala. Zavrgli so s svojega evangelija socialno navlako, sklenili so s Hitlerjem sporazum v obliki konkordata ne v prvi vrsti, zato da rešijo duše nemškega naroda, temveč, da rešijo predvsem materijalne dobrine cerkvene gosposke v Nemčiji. To so storili gospodje pod režimom fašizma v Italiji in sedaj v Nemčiji. Ker jim marksizem ni hotel dati nobenih jamstev za njihovo bodočnost, so »pastirji« sklenili, da bodo rajše služili drugemu gospodarju, t. j. fašizmu.

Zato je tudi »Slovenec«, ko je objavil vsebino konkordata, upravičeno z debelimi črkami napisal »Svobodna cerkev v Nemčiji, njeno premoženje ostane nedotaknjeno, svo-

del svoje vojske. Tako poročajo angleški listi. V Avstriji so silno iznenadeni, ker ima baje nemška vojska v Avstriji že osem takih sekcij, ki imajo svoj stan v Linzu.

Španski monarhistični sindikalisti so pripravljali puč.

Anarhisti slepo orodje v rokah vlade.

V Madridu in po deželi je policija v pondeljek ponoči zaprli okoli 1000 oseb skrajne desnice in leve. Monarhistični elementi se skrivajo tudi na Španskem pod firmo nacionalističnega fašizma. Delničarski elementi so hoteli izrabiti demonstracije levčarjev, ki so jih pripravljali za prvi avgust, v svoje namene.

bodno je dušno pastirstvo i. t. d.« Še nikdar ni s tako velikimi črkami povečeval zmage in svobode cerkve, kakor ravno v času, ko se stotisoče pravih borcev za svobodo naroda trpinči in ubija po koncentracijskih taboriščih, v času ko je vse nemško delovno ljudstvo oropano svobode, ukovano v najtežje verige kapitalizma in srednjeveškega fevdalizma.

Z vpitjem o »zmagi« cerkve, hočejo katoliški krogi dati sami sebi korajžo v svojem strahu pred bodočnostjo. Zakaj oni dobro vedo, da bo z vstajanjem nemškega delovnega ljudstva iz robstva postavljeno tudi vprašanje, komu je služila svobodna cerkev takrat, ko je v trpljenju umiral. Zato je vse pisanje »Slovenca« in njegov triumpf nad porazom marksizma, ničesar drugega, kakor strah pred marksizmom.

Okoli obnove političnega udejstvovanja.

Mi in ruski boljševiki

Piše Živko Topalović.

(Konec.)

Če tudi smo odločni nasprotniki boljševizma pa to še ne pomeni, da se odrekamo ruske revolucije, ali da želimo nesrečo ruskemu delavskemu razredu kot kazen za to, ker je deloma pomagal boljševizmu. Mi nasprotno želimo z odprto kritiko in odprtim bojem proti boljševizmu vrniti rusko revolucijo v njen demokratični tir, da zasigramo njene trajne in dozorele uspehe ter da preprečimo njeno katastrofo v bodočnosti, v katero boljševizem neizbežno vodi. Mi želimo brez vseh katastrof demokratično likvidacijo sedanje boljševiške faze ruske revolucije.

Ruska revolucija je svetovni dogodek prve vrste. Ona ni samo likvidirala ruskega fevdalizma, ampak je prinesla tudi ogromno maso novih pridobitev na polju osvoboditve ljudske miselnosti iz starih materijelnih in moralnih okovov. Te pridobitve moramo mi vsi braniti. Vendar pa se moramo v oči gled nemogočemu uspehu odreči nemogočega.

Pred vsem je potrebno, da ruski boljševiki prenehajo z razbijanjem delavskega gibanja in da dajo širšo svobodo organiziranja ruskim delavcem. Prenehati mora monopol oblasti in monopol duševnosti komunistične stranke v Rusiji. Na ta način bo mogoče vlado razširiti in ojačiti. Postopno popuščanje življenjskim potrebam kmeta, v prisilni kolektivizaciji ne hoditi dalje od onega kar hočejo kmetje sami in prostovoljno, pa če tudi bi bilo to omejeno na samo svobodno zadruharstvo, to so mere, katere so absolutno potrebne. Samo sklenitev solidnega in dolgotrajnega miru z milijonsko kmečko maso more rešiti rusko revolucijo pred katastrofo. Taka politika gospodarskega popuščanja bo omogočila postopno širjenje tudi politične demokracije, brez nevarnosti poloma.

Naravno pa je, da bodo v mestnem gospodarstvu na novo ustvarjena velika industrijska podjetja ostala v rokah države in občin in da nobenemu, pa niti kmetom ne more pasti na um, da bi iz daljnega sveta pozvali tuje kapitaliste, da se jih polaste.

V kolikor bi bilo koristno in potrebno, da se panoge gospodarstva, katerih država ne more razviti, razvijejo v obliki privatnega podjetja, tudi tega ni treba preperečevati. Ker rusko ljudstvo potrebuje proizvode, katerih mu državni kapitalizem s svojim monopolnim gospodarstvom ne more dati, da bo moglo živeti.

Mi moramo biti proti vsakršnemu nasilnemu vmešavanju tujih sil v ruske zadeve, ali notranjo svobodno intervencijo delovnega ljudstva Rusije: ruskih delavcev in kmetov, da se na povratku k demokraciji, na povratku v prilike za katere sta rusko gospodarstvo in svobodna ruska masa zrela, na poti mirne likvidacije boljševiškega monopola oblasti in nasilnega državnega kapitalizma, reši ruska revolucija pred popolnim upropačenjem in svetovna bodočnost pred najhujšim fašizmom.

To so zahteve socialne demokratične stranke v Rusiji in izven Rusije ter radi tega tudi naše zahteve.

»Socializem« v Rusiji bo propadel, pravijo nekateri sodruzi. Oni

namreč verujejo, da gotovo število tovarn v rokah države pomeni socializem. Ako so delavci v teh tovarnah običajni mezdni delavci, podrejeni imenovanim upraviteljem in direktorjem, potem to ni socializem, ampak čisto navadni državni kapitalizem.

Socializem pomeni najširjo izvajanje načela enakosti, največjo narodno samoupravo: politično, gospodarsko in kulturno.

V političnem življenju mora ljudstvo upravljati samo sebe v polni svobodi. Vsi organi človeške družbe se morajo svobodno voliti. Tu preneha vsako nasilje in vsak privilegij (predpravica). Tudi Marx in Engels sta govorila o tem, da na ta način preneha stara zgodovinska država, zgrajena na predpravicih in nasilju. Ostane pa organizacija človeške družbe, ki jo mi, ako hočemo, moremo imenovati tudi državo. Bistveno pri tem je to, da so v njej državljani enaki, svobodni in da vse javno življenje sloni na samoupravi.

V gospodarstvu prav tako. Mi smo svobodna delovna skupnost proizvajalcev (producentov) in potrošnikov (konsumentov). Mi volimo gospodarsko upravo tako kot v svobodni zadrugi. Ta uprava ni noben organ, postavljen od vladajočega razreda ali vladajoče stranke nad proizvajalci (producenti), kakor je to slučaj v zasebnem ali ruskem državnem kapitalizmu, ampak izjava samo sklepe gospodarskega parlamenta in drugih naših samoupravnih organov; pri stvarjanju teh sklepov pa imajo vsi delavci pravico svobodnega sodelovanja in jih ne diktira monopolistična stranka. Velika lastnina proizvajalnih sredstev ni na razpolago niti kakšnemu razredu, ki si lasti monopol, niti kakšni stranki, ampak pripada svobodno združenim zadrugarjem. Za socialiste ni glavno to, da velika lastnina proizvajalnih sredstev preneha biti zasebno kapitalistična in da postane družabna. Glavni smisel socializma je v tem, da bo ta svojina v resnici splošna in da se v gospodarstvu uveljavi polna demokracija, polna samouprava tudi v proizvodnji, ne pa da postoji monopolistična oblast bodisi poedinca, privilegiranih akcijonarjev, ali privilegiranih strank.

Taisto velja tudi v pogledu uživanja vseh kulturnih dobrin, materialnih, duševnih in takih, ki služijo v razvedrilo. Povsod svoboda, enakost, bratstvo, samouprava.

Treba je biti udarjen s slepoto, da bi človek ne videl, da s takim stanjem enakosti, svobode in samouprave nima režim, kakor je boljše-viški režim v Rusiji, ki je brez trohice politične, ekonomske in kulturne samouprave, ničesar skupnega.

Tam, kjer ni svobode tiska, niti svobode govora in organizacije ter volilne pravice, kjer se svoboda duha utesnjuje z ječo, kjer ljudi, ki kritizirajo vladno, preganja politična policija, tam kjer vsemogočna gospodarska uprava, postavljena od vladajoče stranke, ki diktira kulturo in razdeljuje kulturne dobrine nenakovo in monopolistično, tam, kjer vlada nad ljudsko maso ogromen obo-

rožen policijski in vojaški aparat in kjer se vsi državni organi postavljajo brez vprašanja mas, s strani vladajoče monopolistične stranke, z eno besedo, tam kjer ni državljanske, politične, gospodarske in kulturne enakosti, svobode in samouprave, tam tudi ni socializma. Tam socializem ne more propasti, k večjemu da se osvobodi kasarske karikature, ki je kompromitirala njegovo ime.

Sodrug Josip Kopač sedemdesetletnik.

Jutri mine sedemdeset let, odkar se je porodil nam vsem dobro znani organizator in propagator delavskega strokovnega in političnega gibanja.

Josip Kopač je ta sodrug! Ne veruješ, če ga srečaš ali če razgovarjaš z njim, da je ta jubilat Kopač, ker je žilav in živahen kakor je bil, ognjevit kakor je bil in ker z isto vneto zasleduje delavsko gibanje in sodeluje v njem, kakor je bil vajen že vso dolgo dobo udejstvovanja v delavskem gibanju.

Sodrug Josip Kopač je Dolenjec. Prava dolenjska korenina je. Rojen je bil 30. julija 1863 tam v Kandiji pri Novem mestu. Obiskoval je ljudsko šolo, dva razreda gimnazije in en letnik učiteljskega. Že leta 1882. pa je moral v službo. Vstopil je pri južni železnici. Leta 1886. je bil pozvan v vojaško, prišedši od vojakov je zopet nastopil železniško službo v Divači na Krasu (1887). Že kot dijak je pristopil (1882.) izobraževalnemu društvu v Ljubljani. Bil je društveni knjižničar. V tem društvu je sodrug Kopač zajel svoje prepričanje. Po vojaški službi se je pričel udejstvovati tudi politično, zaradi tega ga je železniška uprava premestila v Lienz na Tirolsko, kjer je 15. maja 1888 vstopil v avstrijsko socialnodemokratsko stranko. Kopač je že takoj izpočetka pokazal izredne agitatorske sposobnosti. Pridobil si je socialističnega znanja, spretnosti v agitaciji in poleg tega ima Kopač dar ognjevitosti in navdušujočega govora, kar je prvovrstna vrlina dobrega organizatorja.

Že leta 1892. se je vrnil v Ljubljano. Tu je s pokojnim sodrugom Jožetom Zavrtnikom ustanovil Strokovno društvo železničarjev, ki je dejansko matica železničarske organizacije v naših pokrajinah. Kopač je bil v organizaciji knjižničar. Direkciji južne železnice delovne Kopačevo seveda ni bilo všeč, zato

ga je 1895 zopet premestila v Lienz in še istega leta odpustila iz službe.

Od te dobe služi Kopač zgolj delavskemu gibanju. Zaradi njegove izredne sposobnosti je Kopača povabila železničarska centrala in ga nastavila kot organizatorja na Dunaju za vse tostranske avstrijske dežele. Ob istem času je izdal tudi prvega »Delavca« na Dunaju (trikrat na mesec) in »Svobodo« (enkrat na mesec). Leta 1897. se je preselil sporazumno z železničarsko organizacijo z Dunaja v Trst. V Trstu je izdal z Zavrtnikom in Etbinom Kristanom dalje »Delavca« in »Svobodo«.

Leta 1898. (februarja) pa je ustanovil prvo ljudsko kuhinjo in še v teku leta z imenovanima sodrugoma tednik »Rdeči Prapor«, kateremu je bil po odhodu sodruga E. Kristana tudi urednik. Kopač je bil obenem glavni zaupnik socialnodemokratske stranke ter organizator strokovnih organizacij po naših krajih. Leta 1905. je postal tajnik železničarske organizacije za slovenske pokrajine in Dalmacijo. Od l. 1908. do l. 1918. je urejal strokovno glasilo »Železničarja«. Po prevratu se je preselil iz Trsta v Ljubljano. Leta 1920. je bil zastopnik primorskih delavcev v beograjski skupščini.

Kopač je odličan poznavalec delavskih razmer ter je vršil svojo nalogo kot tajnik železničarske organizacije in kot sodelavec v drugih strokovnih organizacijah z občudovanja vredno spretnostjo in taktom zlasti za bivanja v Trstu. V delavskem gibanju, ob stvarkah, ob mezdih gibanjih in preganjanju delavcev je njegova beseda, njegovo posredovanje vedno zaleglo. Kopač porazov ni poznal; vsaj del zmagaje je odnesel povsod.

Sodrug Jože Kopač je žrtvoval vse za delavsko gibanje. Tudi svoje majhno imetje mu je žrtvoval. Imel je pogosto težke borbe z nasprotniki, ki so videli v Kopaču žilavo silo delavskega gibanja. Po prevratu je v Ljubljani takoj pričel aktivirati delovanje železničarske organizacije, ki se je jako naglo razvijala. Toda tuji agitatorji so mu delali preglavico, dokler se je odrekel tajništvu te organizacije. Z boleščjo se je Kopač takrat ločil od svoje organizacije, ki jo je negoval skoraj trideset let.

Ob istem času se je ustanovila Delavska zbornica v Ljubljani. Že po dobrem letu obstoja Delavske zbornice je Kopač prevzel 1922 tajništvo in upravne posle Delavske zbornice, dokler se je razvila v današnji zavod, ki reprezentira močno postojanko v boju za delavske interese. Pozneje je bil imenovan pisarniškim ravnateljem Delavske zbornice ter še danes posveča svoje moči predvsem sporom med delodajalci in delavskim strokovnim gibanjem. Delavstvo vseh strok ga pozna; povsod je storil za delavstvo, kar je mogel in z veseljem stori še danes kar more in kamor ga delavstvo kliče, ali pošlje Delavska zbornica kot svojega zastopnika.

Kopač je pa bil tudi najpopularnejši sodelavec v socialno-demokratskem delavskem gibanju. Prvič sem

videl in slišal sodruga Kopača na kongresu jugoslovanske socialno-demokratske stranke v Ljubljani tik pred njegovo preselitvijo z Dunaja v Trst. Ker je bival stalno v Trstu okoli dvajset let, se nanaša tudi njegovo politično udejstvovanje v glavnem na nekdanje primorske pokrajine. Lahko bi rekli, da na Primorskem ni večjega in ne pomembnejše industrijskega kraja, kjer bi Kopač ne bil nastopal kot organizator in kot agitator pri najrazličnejših političnih akcijah. Po pravici smo ga imenovali političnega voditelja Krasa. Pri vsakih volitvah je nastopal kot kandidat in stranka je nekajkrat bila važen jeziček med takozvano napredno in klerikalno stranko zlasti na Goriškem. Na volilnem shodu v Gorici (1908) je izjavil tudi s. dr. Tuma, da vstopa v socialnodemokratsko stranko, kar je med delavstvom jako ugodno vplivalo. Dr. Tuma je že prej podpiral delavsko gibanje. Pri teh deželnozborskih volitvah se je imela napredna stranka absolutno zahvaliti za zmago socialnodemokratskim volilcem, ki so odvedli glasove klerikalcem. Napredna stranka je seveda takoj pozabila na svojo nezasluženo zmago in vodila dalje protidelavsko politiko v deželnem zboru.

Svoje politično udejstvovanje je Kopač nadaljeval po prevratu v Ljubljani, kamor se je doselil iz Trsta. Tudi po prevratu je bil vedno med prvimi delavci v gibanju ter je opravljal slej kakor prej važne politične funkcije. Poleg dela v svoji železničarski organizaciji je vršil propagando tudi v delavskem političnem gibanju, ki se je takoj po prevratu z neverjetno naglico, morda preneglo razvijalo, da ni bilo mogoče v ogromnem navalu množic socialistično prekvasiti, oziroma jim vcepiti dovolj temeljito socialističnega in demokratičnega duha.

Kopač je bil član ustavotvorne skupščine in pozneje eno perijodo poslanec redne narodne skupščine. V tej dobi je sodeloval z ostalimi našimi poslanci pri sestavljanju vidovdanske ustave ter tudi v nešteti primerih intervencij pri oblastih in v skupščini za preganjane železničarje in druge delavce.

Nemogoče je opisati v kratkem članku vse udejstvovanje s. Kopača. Vsi pa, ki živimo z delavskim gibanjem, smo ga srečavali povsod, kjer je bilo treba prijeti za delo. V vsej borbi je imel s. Kopač tudi najboljšo družico v svoji ženi.

Ob njegovem rojstnem jubileju, ki se vrši jutri, se pridružuje najiskrenejšim čestitkam vse zavedno organizirano delavstvo. Pozdravlja jublanta čilega in zdravega z iskreno željo, da ostane še dolgo med nami, ker vemo, da je njegova aktivnost nezlomljiva ter da bo v svojem področju še marsikaj utegnil storiti v prid proletarijata.

Družnost! V sodružnosti naša moč in naš spas!

Mihail Zoščenko — Iv. Vuk:

Humoristično-satirične zgodbe.

4. Junak.

Ljudje so drli k vodometu. Na ograji je stala ženska in se drla iz vseh sil: »Utonil bo! Ljudje, utonil bo!... Za boga!« »Kdo,« so vprašali ljudje. »Človek bo utonil... Državljan, razumljivo. Sama sem videla. Z enim skokom je bil čez ograjo in že ga ni bilo več... Glejte vendar, tu je! Tu!«

Resnično, iz vode je pogledala nekakšna glava. Izpljunila je vodo, hropela in tiho prosila pomoči.

Ljudje so se gnjetli ob ograji in radovedno gledali v vodo.

»Kaj pomeni to, državljan?... Saj ni pes. Rešiti ga je treba.«

Mlad mož se je preril s krepkimi komolci skozi gnečo k ograji.

»Kdo se potaplja,« je vprašal. »Državljan, ali...«

»Državljan...«

»Z namenom ali se ga je lotil krč.«

»Z namenom.«

»Tako,« je rekel mladi mož. Vrgel je čepico na tla in se splazil, ponosen sam na sebe, počasi preko ograje. Nato je vprašal:

»Ali ne veste, državljani, če se dobi sedaj kolajna za rešitelja utopljenecov?«

»Ne vemo,« so rekli ljudje. »Preje so se dobile.«

Mladi mož se je grenko nasmehnil.

»Preje, to vem sam... Takih utaplajočih se falotov sem sedem rešil... Poprej!«

Neki vojak je obupno zakrilil z rokami, vrgel s sebe plašč, in skočil v vodo.

Nekaj trenutkov nato je potegnil utopljenca iz vode.

Mladi mož je sedel na ograji in se drl:

»Tako! Veslaj z levo roko... z levo... In z desnico ga dobro drži!... Takoj dobiš čoln... Tako! Ne izpusti!... Ah, bedak! Ne znaš reševati, skačeš pa v vodo!«

Med tem je prispel čoln k utaplajočemu.

»Hvala bogu,« je rekel mladi mož. »Njegova sreča. Ali ven ga je potegnil. Če bi ga on ne potegnil, bi ga potegnil jaz. Tudi brez kolajne... Saj ne da bi bila...«

5. Kar usta so mu zamašili.

Dovolj čudovit je ta psihološki pojav. Za pisalno mizo, na primer, dela vneto možki, a pri blagajni sedi ženska.

Ali bi možki ne mogli hladnokrvno opazovati krogotok denarja? Ali ga morda opijanjuje moralna reakcija žvenketa denarja? Ali so kakšni drugi razlogi? Dejstvo je, da je pri tej delikatni priložnosti redkokje srečati možkega. In če, tedaj lahko z devetindevetdeseto gotovostjo rečemo, da je to dostojanstveni starček, ki se od stare ženske s sovinnimi očmi in piskajočim glasom bistveno skoro nič ne razlikuje.

Da pridem k stvari: Na tej podlagi se je v babinski postaji, tam nekje v Kubanu, odigrala žaloigra.

V tej kozaški vasi je bilo splošno konsumno društvo »Proletarska pot«. Da takoj pripomnim, ta konzum je bil izborno urejen.

V drugih konzumih vzame eden in taisti prodajalec z eno roko denar, a z drugo si obriše nos, da potem otehta klobaso. Ali tu — kakor v Evropi. Vas ni velika, a mnogo da na sebe. Eden reže klobaso. Drugi, oprostite trdo besedo, njuha tobak in blagajničarka suče ročico blagajne, ne da bi to zaračunala.

In nad vsemi prestoluje še vodja.

Kaj bi na dolgo pripovedoval; trgovina se razvija prav lepo, nikdo nima vzroka za pritožbe.

Pritožbe so le radi blagajničark.

V kratki zimski sezoni so bile 3 odpuščene.

(Dalje prihodnjič.)

Doma in po svetu.

880.000 Din podpore bi bilo vsak mesec potrebno za najnujnejšo prehrano brezposelnih in revnih rudarjev v Trbovljah. To je ugotovila preizkovalna komisija, ki se je pred kratkim mudila v revirjih. Kaj bodo ukrenili merodajni faktorji, da se reši sicer neizbežnemu poginu zapisanen rudarje?

V boju proti šušmarstvu — nekaj nasvetov obrtnikom. 15. avgusta t. l. bodo obdržali obrtniki iz cele Dravske banovine zborovanje v Mariboru z dnevnim redom: Boj proti šušmarstvu. Kot prispevek k njihovim razpravam naj služijo ti-le nasveti: 1. Uvede se naj v vseh panogah obrti strogo obvezno 8-urni delavnik, 2. zakonito se naj zabrani nadurno delo, 3. ukine se naj nadprodukcija in vsako drugo nečloveško priganjanje, 4. posveča se naj večja pažnja kvalitetnemu delu, 5. preneha se naj z odgojo prekoštevilenega vajeniškega naraščanja, posebno krojaškim mojstrom, kateri delajo konfekcijo, se naj zabrani izučevati vajence. — Ako bodo gospodje mojstri te točke upoštevali, tedaj bomo imeli vsi delavci v delavnicah dosti dela in bo vsako šušmarjenje samo od sebe prenehalo. — Krojaški pomočnik.

Prevarana Evropa. V mednarodnih krogih so se zanašali na Zedinjene države, da bodo aktivno sodelovale pri obnavljanju svetovnega gospodarstva. Roosevelt je izprva akceptiral Wilsonova načela o mednarodnem sodelovanju, a sedaj je preokrenil in postal sebični Amerikanec ter noče ničesar žrtvovati za splošnost. S tem je zapečaten tudi svetovna gospodarska konferenca.

Kaj pravi Mussolini. Mussolini pravi, da se morata gospodarska in razorožitvena konferenca prepričati. Evropski mir je zagotovil zgolj pakt štirih vsaj še za 16 let. Evropa je stala pred vojno. Zato je bil zadnji čas, da se reši problem Evrope. Mednarodne konference naj se pa zopet sklicujejo pozneje, ko bo čas ugodnejši.

Vodstvo socijalno-demokratske stranke Nemčije v Pragi je izdalo k najnovejšemu zakonu nemške vlade, takozvanemu »Lex Göring«, posebno proklamacijo, v kateri se med drugim izvaja:

»Göringov zakonski predlog zasleduje cilj, da dopolni sistem, ki umor v svojo lastno korist opravičuje in proslavlja, vsak napad na pozicije svoje lastne oblasti, četudi se izvrši samo z duhovnim orožjem, pa kaznuje s smrtjo. To ni jamstvo za pravni mir, temveč uničenje pravne države in meščanska vojna v permanenti.

Göring se boji resnice. Že ve zakaj, toda zaman kliče rablja na pomoč. Mi izjavljamo, da usmrčenja političnih nasprotnikov kakor jih zahteva Göring, ostanejo čisto navadni umori, tudi če se jih skuša zagrniti v plašč zakonitosti. Ministri, ki tak zakon sklenejo, sodniki, ki ga uporabljajo in organi, ki ga izvršujejo, zagrešijo umor.

Pruski junckerji groze z odcepitvijo Vzhodne Prusije. Pariški »Matin« poroča, da je Hitler privolil v revizijo agrarne politike pod pritiskom pruskih junckerjev, ki so zagrozili, da če bo skušala vlada svoj agrarni program izvesti, bodo oni proglasili Vzhodno Prusijo za samostojno in jo ločili iz zveze nemških držav. V to svrhu so že sklicali vzhodnopruski aristokratski veleposesniki svojo konferenco v Königsberg. K temu so se odločili potem, ko so si zasigurali simpatije Hindenburga in pa v očigled dejstva, da je Vzhodna Prusija že itak ločena od ostale Nemčije po poljskem koridorju in bi bile represalije berlinske vlade napram nji onemogočene. Radi tega je vlada, ki ne želi preloma z Vzhodno Prusijo, tamošnjim junckerjem popustila. Poleg tega je pa ravno Vzhodna Prusija bila zadnji čas torišče resnih vstaj in uporov, ki so se odigrali tudi po raznih drugih krajih Nemčije. Ti nemiri, predvsem oni v Allensteinu, so zavzeli tak obseg, da se je moral šef varnostne službe iz Berlina podati na lice mesta.

Francija je zasedla nekaj otokov v južnokitajskem morju. Na Kitaj-

V razgovoru z našimi delavci.

Zanimivosti iz naših delavskih naselbin.

Kaj bo čez par let v kraljestvu svinčene družbe?

Poleg vsega pa mori rudarje in njihove družine v kraljestvu svinčene družbe huda skrb, kaj bo prinesla bodočnost. Ako smo zadnjič omenili ogromno naraščanje produkcije pri neverjetno nizkem številu zaposlenega delavstva, potem je treba pojasniti, da je to mogoče doseči le na ta način, ker se že dolgo časa ne odpira nobenih prostosledov več. Pri iskanju rude je bila svoj čas zaposlenih veliko število kopačev in ostalih rudarjev, ker take vrste delo tudi zelo počasi rapreduje, sedaj pa se koplje samo rudo, na starih, že dolgo odkritih in izkoriščenih ležiščih, ki pa bodo v dveh ali treh letih izčrpana. Kaj pa potem? Ne vemo, ali družba nalašč ne odpira nobenih prostosledov več, ali pa jih ne more, ker nam ni znano, kako je bil likvidiran poznani spor med njo in nekim privatnikom, ki je prostoslede prijavil za se, ker jih je družba pozabila. Je pa čisto gotovo, da bo treba to vprašanje odpiranja novih ležišč pokreniti tako za časa, da ne bodo rudarji in njihove družine čez nekaj let stale pred dejstvom, da bo uprava delo omejila ali pa celo ustavila.

Delavcu hočejo vzeti tudi njegovo prepričanje.

Boji preteklih let, ki jih je vodilo delavstvo s svinčeno družbo, so še v živem spominu. Po težkih porazih, ki jih je doživelo, so smatrali nekateri gospodje, da je prišel čas, ko se jim bo posrečilo delavca vpreči v njihov voz, kakor so to že od nekdaj poizkušali, pa brez uspeha. Posebno prav pa jim je prišla kapitalistična kriza, ki je za ustvarjanje zmešnjav kot nalašč primerna. V takih časih je najlažje dresirati maso z bičem in sladkorjem. Delavcu je treba spregovoriti prijazno besedo, obenem pa mu dati razumeti, da naj smatra izraženo željo za povelje. Kdor se protivi povelju, že ve kaj ga čaka; gospodje imajo vpliv in to je danes v času, ko igra protekcija glavno vlogo, prvo. Na ta način se poizkuša loviti člane za razne organizacije s fašističnim obilježjem in pridobivati čitatele za meščanski tisk. Ali gospodje so se najbrž že sami prepričali, da ima povprečen delavec v naši dolini več hrbenice, kot pa tisti, ki terjajo od njega, da bi jim kakorkoli prodal še svoje prepričanje.

Rudarji se oklepajo svoje razredno bojne Zveze rudarjev Jugoslavije in pridno čitajo in naročajo našo »Delavsko politiko«. Tako je tudi prav, čast rudarjem pa tudi njihovim družinam, ki se zbirajo v organizaciji »Zveze delavskih žen in deklet«.

Komaj par ur hoda proti južnemu delu Meziške doline leže na hričku, v zelenju drevs skrivito Leše.

kraj, kjer so ležišča črnega diamanta.

Oj, Leše, staro rudarsko naselje, kako hudo vas je prizadela kapitalistična kriza. Strgane bajte se sramežljivo skrivajo v zelenju drevs in rudniške hiše samevajo napol podrtje. Revščina gleda iz hiš, beda in glad sijeta iz oči naših pridnih rudarjev, njihovih žen in otrok. Kje so časi, ko je v

Naročniki, pozor!

Današnji številki smo priložili poštne položnice ter prosimo vse one p. n. naročnike, ki so v zaostanku z naročnino, da isto nemudoma poravnajo, ker le na ta način bomo v stanu, naš list vzdrževati in ga tudi redno dostavljati. — Vse one pa, ki so naročnino že poravnali, prosimo, da si poštne položnice shranijo in jih porabijo prihodnjč. — Uprava.

skem še ni reda. Vojna med Kitajsko in Japonsko se nadaljuje. Sedaj je zasedla Francija več kitajskih otokov in poslala tja vojne ladje.

20.000 ameriških industrijev za Rooseveltov načrt. Roosevelt je govoril po radiju ter povdaril svoj načrt o skrajšanju delavnika in zvišanju plač. Roosevelt se ne ozira na strokovne večšake. Nobena nevarnost ne more nastati, če se načrt izvede enotno. 20.000 industrijev je že pristalo na njegov načrt. Inflacija denarja z ozirom na notranje dolgove bo izboljšala gospodarski položaj.

Pariz hoče graditi najvišjo stavbo na svetu. Pariz se ponaša s svojim Eifelovim stolpom, ki je bil postavljen pred petdesetimi leti prilikom takratne svetovne razstave. S svojimi 300 metri višine je bil takrat pravo čudo sveta. Leta 1937 se pa vrši v Parizu zopet svetovna razstava in do tedaj hočejo parižani postaviti nov stolp iz železobetona, ki naj bo visok 700 metrov. Od tal do vrha bo poleg več dvigal vodila tudi cesta za avtomobile. Na stolpu bo poleg raznih pisarn, lokalov in zabavišč tudi radio-postaja in svetilnik, katerega luč se bo videla do angleške obale. Čisto na vrhu bo velik hotel z razglednikom, restavracijo, kavarno, plesiščem in kinom. Torej pravi babilonski stolp.

tem skritem kotu vladalo življenje, kojega utrip je bilo delo, trdo delo rudarja, ki je ril in kopal v osrčju okoliških hribov, drugim v profit, sebi za hrano in obleko. Danes se zdi, kot da so to bile vse samo lepe sanje.

Že leta se nahaja premogovnik grofa Thurna v stalni krizi. Enkrat je zmanjkalo premoega, drugič ni bilo naročil. Podjetje pa se je branilo investicij in naposled ustavilo izplačila.

Rudnik, v katerem delajo rudarji na lastno pest.

Dolge mesece brez dela in zaslužka, to niso mače solze. Le kdor je to že sam okusil, bo vedel, kaj to pomeni. Vse kar je bilo pri hiši odveč in poslednji od ust pritrčan in prihranjen dinar, vse je šlo v teku dolgih mesecev brezdelja za bori vsakdanji kruhek. O če bi ga le kaj bilo! Ali največkrat vsa umetnost pridnih gospodinj ni mogla in ne more pričarati na mizo še tako skromnega kosila. Nil!

Pa so se odločili rudarji, da bodo kopalj premoeg na lastno pest, popolnoma na svoj riziko. Pogovorili so se s podjetjem in sedaj rijejo v zemljo. Treba je iskati ležišča, kopati in odvažati zemljo, preskrbeti les za oporišča, delati, trdo delati po osem ur na dan na sledu za črnim diamantom. Za vse to delo ne plača nihče niti prebrite pare. Lačni kopljejo rudarji, do onemoglosti izmučeni. Ne en dan, tedne dolgo, da končno uvidijo, da so sledili v napačno smer. Zopet je treba pričeti iznova. Ko se končno prerijejo do premoega, potem se jim zopet zjasne zgubana čela, zopet vstane novo apanje v srcih.

Družba vrši sedaj samo to nalogo, da nakopani premoeg od rudarjev kupuje in tako posreduje med producentom in konsumentom. Govoriš z rudarjem in ga povprašaj za zaslužku: »Prijetelj, že mesec nisem zaslužil več kot po Din 200 čistih, ostalo je šlo za odtegljaje!« Razumete li ljudje, kako se da živeti s tem zaslužkom in imeti poleg sebe še družino?

Nehote se pri tem vsiljuje človeku vprašanje: »Ako je tako, da podjetje noče več kopati, noče nositi nobenega rizika, zakaj neki so mu potem črni zakladi pod zemljo? Zakaj naj bi ti še nadalje ostali njegova last?«

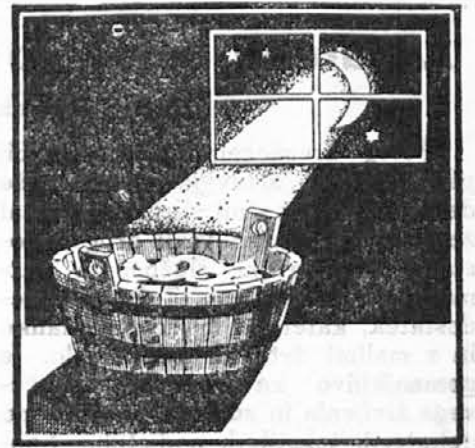
Taki so naši rudarji!

Kljub lakoti in neizmernemu trpljenju pa so naši leški rudarji še vedno tista stara avantgarda s številnim podmladkom, ki čvrsto stoji v vrstah razredno organiziranega delavstva. Ne samo, da so zvesti svoji Zvezi rudarjev, so tudi kulturno delovni. Imajo svoj dramatični odsek, svoj tamburaški odsek, ki pridno delujeta. Večkrat se zbirajo tudi na predavanja, ker se zavedajo, da bo le izobražen delavec lahko koval svojo bodočnost. Fašizem in njegovi izrodki so osvovraženi med leškimi rudarji: »Potlačiti nas hočejo znova in nam zapreti pot k našemu cilju!« — Leški rudarji, prišel bo dan, ko boste tudi vi lahko položili svoj račun, za vsa leta bede in trpljenja v okviru današnje družbe!

Maribor.

Za izjajanje »Splošnih določil« (kolektivne pogodbe) mestnih delavcev. Splošna delavska strokovna zveza Jugoslavije, podružnica Maribor, je vložila pri mestnem načelnstvu, kakor tudi pri občinskem svetu protest, v katerem zahteva točno izvajanje »Splošnih določil«, ker nekatera mestna podjetja briskirajo in ne priznavajo pravic delavcem, ki so jim zasigurate v tej pogodbi. Baš mestna uprava bi bila pač prva poklicana, da bi nudila svojim delavcem boljši socialni položaj kot pa ostali podjetniki, ne pa, da jim krati še te pravice, ki jim jih je svoječasno priznal izvoljeni občinski svet kot edini resnični predstavnik mestne občine. Mestni delavci si še vedno niso na jasnem, kdo izmed njih se smatra za stalnega in kdo ne! Tudi v pogledu dodelitve dopustov se je udomačila prav čudna praksa, ki pač prav nič ne odgovarja »Splošnim določilom«. Nekateri gospodje na vtilnih mestih nastopajo včasih napram delavcem tako, kot bi bili njihovi delodajalci, ne pa uslužbenci mestne občine. Pričakujemo, da bo mestno načelnstvo oziroma občinski svet napravil v tem pogledu red.

Protestni shod mestnih delavcev, ki ga sklicuje Splošna delavska strokovna zveza v Mariboru, se bo vršil v pondeljek, dne 31. julija ob pol 18. uri v dvorani Delavske zbornice. Na shodu se bo razpravljalo o vprašanju stalnosti občinskih delavcev, njihovih dopustov in starostnem zavarovanju. Delavci, brigajte se za svoje pravice in udeležite se shoda polnoštevilno!

Henko

Henkel-jeva soda za pranje in čiščenje je za namakanje perila neobhodno potrebna. Henko odloči vso umazanino ter vam prihrani trudapolno predpranje. Pazite vedno na ovitek z znakom leva.

Baje tudi mariborski gospodarski krogi niso zadovoljni s tem, da je mestna občina kupila grad od g. Berdajsa. Te dni so o zadevi razpravljali na svojem sestanku in sklenili vložiti protest pri mestnem načelnstvu. To postopanje je vsekakor zelo čudno, ker je vendar znano, da tvorijo baš zastopniki gospodarskih krogov večino na magistratu! Občani se opravičeno vprašujejo, kdo je neki potem še za to?

Prihodnja seja mestnega občinskega sveta se bo vršila v petek, dne 4. avgusta v mestni posvetovalnici.

Truplo utopljenega Kaiserja, ki se je, kakor smo v zadnji številki našega lista poročali, utopil pri čolnarjenju, je Drava naplavila v bližini Ptujja. Pokojni je zapustil enajst, deloma nepreskrbljenih otrok.

Velik gozdni požar je nastal minuli četrtek v hribu nad Kamnico. Gozda je last posestnice Schmidererjeve. Gasilcem se je kmalu posrečilo ogenj udušiti, vendar je nastala škoda dokaj velika. Kako je nastal požar še ni dognano.

Delavci in nameščenci jedo samo v Javni kuhinji na Slomškovem trgu št. 6.

Vse, kar rabite za pisarne, kupujte v trgovini Ljudske tiskarne d. d., Slomškov trg 6

Zabukovca.

Delavski socialni tečaj. Tukajšnja podružnica Zveze rudarjev Jugoslavije priredi v nedeljo, dne 30. t. m. socialni tečaj,

ki se bo vršil v prostorih s. Ivo Zupanca v Megojnici s pričetkom ob pol 10. uri.

Govorili bodo ss. dr. Gojko Jelenec, Viktor Eržen in Adolf Jelen iz Maribora.

Rudarji, delavci in delavke, pridite polnoštevilno!

Ubogi Viljem.

V Nemčiji kaj radi pišejo o Viljemu, bivšem cesarju. Prav sedaj je izdala generalna uprava bivšega pruskega kraljevega dvora poročilo proti vestem, da je Viljem najbogatejši človek v Nemčiji, ker ima 700 milijonov mark imetja (to je okoli 10,5 milijard Din). Dvorska uprava pravi, da njegovo imetje ne znaša niti eno desetino tega ter da mora vzdrževati s tem imetjem 17 princčevskih gospodarstev z 49 osebami in bivšimi dvornimi uradniki. — Seveda, bolje je bilo takrat, ko so nemške dežele plačevale lepe apanaže.

LETOŠNJE KNJIGE CANKARJEVE DRUŽBE

bodo posebno lepe. Med njimi bo tudi znamenita knjiga »Dialektični materializem«. — Plačajte članarino 20 Din že zdaj!

Zavarujte delavsko življenje v tovarnah!

Iz celjske tekstilne industrije.

Poleg brezposelnosti in redukcij plač, katerih žrtev je postalo naše delavstvo v današnji »krizi« je postal že skoro neopažen vsak drug nedostatek v njegovem službenem razmerju z delodajalcem. Tak velik nedostatek, kateremu bi se prav lahko in z malimi žrtvami odpomogli, je pomanjkljivo zavarovanje delavčevega življenja in zdravja, posebno po nekaterih tekstilnih podjetjih. Spodaj prinašamo jako zanimiv slučaj iz celjske tekstilne tovarne B. in drug. Ta slučaj nam odkriva pa še skrajno nesocialno postopanje delodajalca z delavcem, kateri je že postal žrtev nezavarovanega dela, pa si hoče poiskati zdravniške pomoči. Priobčujemo njegovo odprto pismo Okrožnemu uradu za zavarovanje delavcev v Ljubljani. Na to pritožbo in še nešteto sličnih slučajev, kateri pa ostanejo prikriti, opozarjamo inspekcijo dela. Taki slučaji se pa v bodoče že morajo preprečiti. Pismo se glasi:

Okrožnemu uradu za zavarovanje delavcev v Ljubljani.

Podpisani se obračam na Vas, ker se ne vem drugim zateči, v ti-le zadevi:

Zaposlen sem v tekstilni tovarni Bergmann in drug v Celju, od sredi meseca avgusta 1931. kot tkalec. Celo zadnje leto sem bil zaposlen po 8 do 10 dni na mesec v apreturinem oddelku. Tako sem tudi dne 23. t. m. delal v tem oddelku, kjer sem se ponesrečil. Bilo je tako:

Za kuhanje flote (zmesi za apretiranje) se uporabljata dva sode z vsebinsko prostornino 400 l. Soda nimata pip in se mora »flota« pri praznjenju zajemati z vedrom. Vsled cevi za paro, katera je napeljana čez sredo odprtine sode, je samo 35 cm odprtine za zajemanje. Omenjenega dne mi je bilo naročeno skuhati »floto« za pranje blaga. Ker je pa bil sod še neočiščen od masne »flote«, katera je bila prej v njem, sem si moral najprej zavretti vodo, da si sod očistim. Ker, kakor omenjeno, sod nima pipe, sem moral prazniti vročo vodo iz njega zopet z vedrom. Pri tem me je pa pekla para v roke, da sem

bil prisiljen naglo potegovati posodo, s katero sem zadel po nesreči v rob sode. Vrela voda mi je pljusnila po prsih in trebuhu tako, da sem se močno oparil. Ko sem naznanil ravnatelju in uradniku M. nezgodo ter prosil potrdila o poškodbi, da si poiščem zdravniško pomoč — me je ta (uradnik M.) nahrulil, češ, da sem se šalil s prisotno pomočnico Z. M., katera je tudi edina priča dogodka. Na prijavno listino je uradnik M. tudi napisal, da sem se ponesrečil, ker sem se šalil z omenjeno delavko. Ker sem proti temu protestiral, nisem dobil listin za prijavo nezgode v roke in mi jih tudi do danes še niso poslali na pristojno mesto.

Opozarjam na to, da sem že večkrat dobil opekline po rokah in nogah pri istem poslu, pa nisem iskal zdravniške pomoči. Vsi delavci, kateri so bili zaposleni v tem oddelku pred menoj so bili večkrat oparjeni in so tudi rabili zdravniško pomoč. Kadar pride kak ogled radi varnosti delavcev, ni bil še nikdar usodni oddelek v obratu, da bi se preselil položaj. Temperatura presega polti tudi mnogo nad 40° C. Ventilatorja ni, pač pa škodljiv in nevaren prepih skozi okna na strani in na strehi. Odtočnih kanalov ni. Cementna tla so pa po ves dan mokra in masna od »flote«. V takem prostoru in položaju sem bil primoran delati brez odmora 11 ur dnevno, od pol 7. do 18. ure.

Jako obupne razmere vladajo v tovarni tudi radi pitne vode. Nad 90 delavk mora piti »pitno« vodo, katera se za umivanje ni. Je rjava in ima železnat okus. Ob deževnem vremenu pa smrdi po stranišću — katero je oddaljeno 10 korakov. Zadovoljiva pitna voda se lahko prinese šele iz sosednje tovarne in to na posebno zahtevo kakega delavca. Rešilna skrinjica v tovarniški obratovalnici tudi nima potrebnih pripomočkov, tako, da se ob nezgodah zavežejo rane kar s flanelom.

Samo deloma sem opisal nedostatke pri zavarovanju dela in obupne zdravstvene razmere v naši tovarni. Prosim za pomoč v mojem slučaju, prav tako pa tudi, da se navedene stvari preiščejo in prisili podjetje k izboljšanju tega obupnega stanja. Predvsem naj se pregleda apreturini oddelek ko bo v obratu, kjer je nevarnost za življenje in zdravje zaposlenega delavca in delavke prav resna.

Za vse podatke sem v potrebi na razpolago itd.

Rudolf Lapan.

Krivda komunistov in soc. demokratov v Nemčiji.

Češka socialistična revija »Delnická Osveta« priobčuje v svoji zadnji (6.) številki zaradi vprašanja krivde socialnih demokratov ali komunistov za dogodke v Nemčiji dvoje javnih vprašanj na komuniste. Omenjena revija piše:

»Ne moremo še danes govoriti o dogodkih, ki so se odigrali pred zavzetjem moči po fašizmu v Nemčiji, tako odkrito in v vseh podrobnostih, če nečemo predati zapupnike nemškega delavskega gibanja, ki se nahajajo v koncentracijskih taborih in v ječah, še hujšemu ali najhujšemu preganjanju. Bilo bi pa dobro, da bi komunisti odgovorili na dvoje vprašanj, in šele ko bodo odgovorili na ti dve vprašanji jasno in določeno, bomo lahko razpravljali o poteku dogodkov naprej:

1. Ali je našim (t. j. češkim) komunističnim mnogobesednikom znano, kaj je odgovoril šef tiskovnega oddelka sovjetskega poslanstva v Berlinu zelo resnemu pogajalcu na vprašanje, kaj misli storiti Sovjetska unija in če ni mogoče priti s pristaši Sovjetske zveze v Nemčiji, t. j. s komunisti, do kakšnega sporazuma zaradi obrambe delavskega razreda?

2. Ali se spominja Willy Münzenberg na odgovor, ki ga je dal v važnem in odločilnem trenutku vodji velike obrambne organizacije, ko mu je ta ponujal skupno borbo?

Dokler komunisti ne odgovorijo na ta vprašanja naj molčijo. Kajti politika se dela z dejstvi v odločilnih trenutkih in nikoli ne s sramotjenjem in obrekovanjem.

O tem, ali bodo komunisti na ti dve vprašanji odgovorili, bomo še poročali.

S—s.

Književnost.

»Socijalna Misao«, Zagreb, dvojna številka za maj in junij je izšla z zelo bogato in pestro vsebino. Uvodni članek Milivoja Magdiča: »Temelji seljačkog zakonika«, polemizira z istoimensko knjigo dr. Ivšiča, v kateri se ta zavzema za nedeljivo kmetško lastništvo v kmečkih zadružjih, kakor so se nahajale in se še danes nahajajo pri Srbih, ki naj bi se uzakonila in razširila na celo državo, da bi se s tem preprečil grozeči razpad kmetijskih posestev in uhajanja kmečkega prebivalstva v mesta in da bi se omogočilo racionalnejše izkoriščanje zemlje v smislu tehničnega napredka. Magdič je mnenja, da to ne bo rešilo kmečkega vprašanja, ker kmet je po svoji naravi individualist in buržuj v malem, ki ne dopušča nobenih vplivov in vmešavanj od zunaj. Socialistična agrarna reforma gre za tem, da se sploh preneha z lastništvom in preide v kolektivno gospodarstvo kmečkih kooperativov. Članek je zelo zanimiv in podučen, zlasti ker se vprašanje kmetstva v socialistični literaturi vse preveč zanemarja. Dalje vsebuje zvezek govor nemškega pisatelja Ernesta Tollerja, ki ga je imel na kongresu Pen-klubov v Dubrovniku in razgovor Kusa-Nikolajeva z Ernestom Tollerjem v Zagrebu. Priobčeno je nadalje pismo Friedricha Engelsa Heinzu Starkenburgu, v katerem razmotriva vprašanje »Kako nastane ideologija«. Dalje prinaša zvezek dvoje socialistični roman: Branko D. Lazareviča: »Kako se živi in prevod črtice ameriškega slovenskega delavca Antona Slabeta: »Njegov zaslužek«, povzete iz »Proletarca«. S pesmijo je zastopan Ante Dean, kojega »Prečazena mačka« kaže pretresljiv motiv. Med poročili se vrsté članki: »Po kongresu Pen-klubov«, ocena filma »Vihar nad Mehiko«, ki ga je v Hollywoodu zrežiral ruski režiser Eisenstein in ocene sledečih novizijskih knjig: Krsto Hečedušić: Podravskega motiva; Lazarfeldova: Kako ženska doživlja moža; Ernst Ottwalt: Oni znajo kaj hočejo; Ija Ehrenburg: Tovarna sanj; Georg Ferre: Kaznjenci, kolonisti in kanaki; Louis Adamič: Dinamit; Aleksije Jelačić: Na prelomu; Emil Ludwig: Viljem drugi; — Freudov: Uvod v psihoanalizo in Nolitovo izdajo: Nove ruske proze. Med beležkami se navaia nastop govornih zborov Radniškega teatra v Zagrebu in Dramskega študija zašrebskega teatra. V zaključku se nava-

Nalagajte

svoje prihranke

v Štajerski hranilnici in posojilnici v Mariboru, Slomškov trg št. 6.

jajo nove izdaje, ki jih pripravljajo hrvatske knjigarne. Mesečnik »Socijalna Misao« toplo priporočamo. Naroča se Zagreb, Ilica 55/l.

Razno.

Zdaj bo pa domovina rešena! Ljubljanski škof dr. Rožman oznanja vsemu svetu, da se bo vršila odslej v palači Vzajemne zavarovalnice nasproti glavnemu kolodvoru v Ljubljani vsako nedeljo ob ¼5. uri zjutraj maša za turiste in izletnike, ki naj jo posetijo vsi oni, ki gredo iskat moči za telo, da bodo dobili še moči in podpore za dušo. Po njegovem morda prav. Menimo pa, da kdor gre v zlato naravo s čistimi nameni in z nepokvarjeno dušo, ne bo našel nikjer boljšega zdravila za dušo kakor v prosti prirodi, v hribih, na planinah in v dolinah. Kdor je šel vživat prirodo, ta se bo ojačil i telesno i duševno (ali boljše morda duhovno) tako, kakor se ne more nikjer drugje. Kdor pa ima v sebi kal hudobije, ta bo pa nedovzeten za prirodo in ne bo boljši ne tako ne drugače. Bi bilo morda že še kaj bolj potrebnega v beli Ljubljani od te ustanove!

Obsodba španskih monarhistov. Dne 24. t. m. je bila objavljena obsodba španskih monarhistov, ki so uprizorili znani upor dne 10. avgusta lani. Glavni voditelj general Fernander Perer je obsojen na 22 let strogega zapora, pet obtožencev na 20, dva na 12, 1 na 10, 1 na 8, 2 na 6 in 1 na tri leta ječe. Ostali obtoženci so oproščeni.

Vatikan dobi mesto v svetu Društva narodov? Sedaj, ko je Japonska izstopila iz Društva narodov, namestavajo to mesto ponuditi Vatikanu, ki naj bi podpiral politiko večine. V Vatikanu pa se ne navdušujejo za

mednarodno politiko, ker ne marajo nositi odgovornosti. Vatikan je izdal že lepo število izjav, okrožnice itd. o slabi politiki, o izkoriščanju, kar vse je posledica tudi slabe mednarodne politike posebno danes, ko je na dnevnem redu razorožitev, socialna in gospodarska kriza in politična nestrpnost. Tu je pač treba konkretno sodelovati in se konkretno postaviti na stran vseh lepih problemov.

Voditelji naj jamčijo s svojim življenjem. Sekcija nacionalno - socialistične stranke Berlin — Reinickendorf, je imela prošli teden članski sestanek, na katerem so govorniki zelo ostro nastopali proti političnemu kurzu vlade, ki sedaj omalovažuje socialni program stranke. Istočasno je bilo sklenjeno, da se pošlje kot opomin Hitlerju en izvod strankinega programa, v katerem so točko, ki pravi, da »führerji« nacionalno - socialistične stranke s svojim življenjem jamčijo za izvedbo posameznih točk tega programa, rdeče podčrtali. Vlada je pa nato izdala povelje, da se ta sekcija stranke razpusti

Moški ki se ženijo, bi morali biti za svojo neumnost kaznovani. 68 letni lord Snell je zakrknjen samec in član britanske gospodarske zbornice. Dasiravno se poprej ni nikdar spuščal v kake debate, vendar ni mogel zadnjic vzdržati, ko je bil na dnevnem redu zakonski predlog, po katerem naj bi Angležinje, ki poroče inozemce, izgubile angleško državljanstvo. Izjavil je, da je poroka sploh velika neumnost, ki je ne more razumeti. Dasi nima v tem nobenih praktičnih izkušenj, to pa vendar ve, da moški, ki se zatelebaajo v kako žensko, popolnoma izgube glave, so slepi in gluhi za vse pametne ugovore in vsa njihova inteligenca gre k vragu, radi česar ima cela družba škodo. Ženskam toliko ne zameri, ker one niso za drugo na svetu, kakor da love moške na svoje limanice, morali bi pa biti moški bolj pametni. Vsak, ki se pusti zapeljati in zleze v zakonski jarem, zasluži, da se ga strogo kaznuje. Deviški lord Snell je bil resno užaljen, ker se mu je cela zbornica smejala.

ZA DELAVNIKE

POTREBUJETE NA DEŽELI IN V MESTU POCENI OBLEKO.

Napravili smo tako za Vas, oglejte si v naših prodajalnicah obleko

SELO

po Din

140.- 150.- 160.-

za celo obleko (suknjič, telovnik, hlače)

Din **50.- 55.- 60.-**

stanejo hlače same.

Služimo javnosti:

z nizkimi cenami, dobrim blagom in veliko izbiro

TIVAR OBLEKE

Prvovrstno blago po nizkih cenah dobite v novo otvorjeni

TRGOVINI

„DELAVSKI DOM“

I. Z. Z. O. Z.

Maribor, Frankopanova ul. 1.

Delavke, delavci, kupujte svoje življenjske potrebščine v svoji trgovini.